

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVIII.

V Ljubljani 1. svečana 1865.

List 4.

Spomini s potovanja v Rim.

Spisuje Dr. Janez Zlatoust Pogačar.

5. Pervi dan v Sikstovi kapeli.

Pervo vzhajóce solnce sem pozdravljal v Rimu v god vseh Svetnikov. Veselil sem se bil poprej v duhu tega dneva, ker sem se nadjal viditi slovesno duhovno opravilo v Sikstovi kapeli, o ktere veličastnosti časniki in potopisi tolikrat pripovedujejo. Precej so se spolnile moje serčne želje. Ko smo zjutraj v domači cerkvi dolžno čast in hvalo skazali Gospodu, ki je prečuden v svojih svetnikih, me blagi vodja *monsignor* Gassner prijazno povabi, da naj se z njim peljem k božji službi v imenovanem svetišu, kjer je ta dan *Capella papalis*, to je, velika sveta maša, pri kateri so sveti Oče pričujoči z velikim spremstvom kardinalov, škofov njih prestol obstajajočih, višjih prelatov in opravnikov različnih meniških redov. Imenuje se ta sveti kraj po papežu Sikstu IV., ki ga je v drugem vatikanskem nadstropju okoli leta 1443 dal s kraljevo radodarnostjo izdelati in z neprecenjenimi deli slikarske umetnije ozaljšati. Prestavni kinč je bil doveršen pod njegovimi nasledniki, posebno pod Julijem II., ki se je v ta namen poslužil najdobjivega, visoko letečega duha Mihelangelovega. Strop, v več delov razdeljen, je pokrit z brezštevilnimi podobami, ki jih je imenovani umetnik v dvajsetih mescih zgotovil. Tu ti prečudno vajena roka v raznih barvah pred oči postavlja, kako vsegamogočni Stvarnik deli temo in svetlobo, kakó stvari solnce in luno, kakó se zemlja obseva; kako stvari Adama in Evo, kakó ju po grehu izžene iz raja; tu vidiš pogrezvati se stvari božje v splošnem potopu in darovati Noeta Bogu hvalen dar, druge izverstne kol salne podobe prerokov in sibil in še mnogotere zgodbe stare zaveze. Po dolgih stranskih stenah ste vdihnjene v mertvi zid z živimi barvami dve versti svetopisemskih prigodb, ena versta iz življenja postavodajavca stare zaveze od njegovih mladostnih let v Egiptu do smerti na gori, druga versta iz življenja postavodajavca nove zaveze od kersta njegovega v Jordanu do častitljivega vstajenja. Vse zdaj omenjene slike pa preseže po razsodbi umetnikov Mihelangelova slika nad altajem, ki kaže poslednjo sodbo, v sredi veliko podobo sodnika, na strane trume izvoljenih, ki se vzdigujejo v nebne višave, in trume zaverženih, ki se pogrezvajo v peklenko globočine. Cele tri leta jo je izverstni slikar izdeloval in v svojem šestinšestdesetem letu dokončal.

V to široko okrog slavljeno Sikstovo kapelo mi je bilo namenjeno priti prvo dopoldne mojega bivanja v Rimu. Proti deseti uri se odpeljemo in v kratkih minutah se znajdemo na široki prostorii pred šempetersko cerkvijo. O njenem pogledu se tudi razširja serce, in ko vidi visoki obelisk (steber), ki po delavni hrabrosti Siksta V. v sredini

stermi v nebó, na perutih spomina duh hitro premeri kake tri pretekle stoletja, in z globokim spoštovanjem občuduje neutrudljivo gibanje enega zmed nar večjih Petrovih naslednikov, kateri, dasiravno po rojstvu iz nizkega stanú, so je na Sedežu apostol-kem obnašal, kakor da bi zibel njegova bila stala v blišéem lesku kraljeve palače, in kateri je v hitri tek pet vladarskih let toliko slavnih del vpletel, da bi kdo mislil, ta papež (Sikst V.) je nar manj dvajset let rimsko državo in svet keršanski vladal. Vidil sem ga v duhu, ko je z višave vatikanskega poslopja pod senco razprostertega šotora gledal na velikansko delo vravnjanja omenjenega obeliska, ki ga je 10. septembra 1586 umetnik Dominik Fontana s pomočjo 800 delavcev doprinesel: zdelo se mi je, kakor da bi iz srede plahe tihote slišal glasove: „*acqua ai funi*“ „vode na vervi,“ ki se je bilo bati, da bi se ne bile zavoljo prevelike napetosti tergati začele. Ko so mi take in enake misli prešinjale glavo, se ustavi voz na mestu, kjer iz vatikanskega zidovja kakor iz korenine raste mogočno stebrovje, katero v polokrogu desno stran šempeterskega prostora ovija. S trepečim sercem stopam memo pisanih švicarskih stražnikov po širokih stopnicah, in glej! odprejo se kapeline vrata in s hitrim ozirom premerim vse svetišce po dolgem, širokem in visokem. Pa čutilo, ki me je pri ti priči prevzemalo, je bilo manj svetično, kakor sem bil pričakoval. Dasiravno je kapela velikoobsežna in po stenah z izverstnimi deli keršanske umetnije nasuta, se mi je dozdevala po vnanji obliki kakor salon ali dvorana pripravljena za pašo oči, željnih razgledovati se po nar svetlejših opravilih vnanje službe božje.

Pregrajena je skorej čez sredo v dva dela, katerih spodnji ima na levi strani oder za diplomate in druge plemenitaše, na desni pa klopi za gospé in gospodičine, ki morajo vse priti v črni obleki; pod odrom in ob klopéh je še prostor za druge gledavce. V gornjem delu precej ob pregraji se smejo zbirati gledavci posebno duhovskega, pa tudi še svetnega stanú, kateri se ne prištevajo k papeževemu spremstvu ali k papeževi kapeli (*Capella papalis*). Za le-tó poslednjo je ves drugi prostor v gornji ograji (*recinto*) namenjen. Sledi najprej velika klop z naslombo v podobi podkve, ktere rogovi so proti altarju obrnjeni in sežejo do dveh stopnic, po katerih se stopa v prezbiterij. Podkvini levi rog se tiši kapeline stene, desni pa ne. Da so sedeži in tla pogernjene z zalimi tapeti, se že tako samo vé. Sedeži kardinalov so za dve stopnji zvišani od tal. Nar prvi na evangelijski strani blizo papeževega prestola sedi dekan kardinalskega kolegija, za njim se versté kardinali škofje po starosti, za temi kardinali mašniki, katerih je nar več, da se že na desni rog podkve zavijajo; na koncu desnega roga imajo svoj prostor kardinali diakoni, tedaj ravno nasproti kardinalom škofom. Na spodnji stopnji vsakemu kardinalu pri nogah sedi njegov kavdatar v violinem talarju

Za desnim rogom podkve imajo na klopi brez naslombe svoj prostor hišni prelati papeževi in protonotarji apostolski; za temi na klopi ob steni sedé zmiraj po enaki versti opravniki (prokuratorji) raznih meniških redov. V prezbiteriju je na evangelijevi strani prestol (tron) za papeža, ki ima na vsaki strani enega kardinala diakona za strežbo; pred papeževim tronom je tudi stol za kardinala škofa, ki se nanj u-sede také, da ima obraz proti ljudstvu obrnjen in ima posebno to službo, da papeža, kader nanj versta pride, (kleče) kadi. Naprej od papeža stojé ali sedé škofje, papežev prestol obstajajoči (*solio pontificio assistentes*). Nasprotna stran pri altarju je odmenjena za škofa, ki ima veliko mašo peti, in za njegovo spremljevanstvo.

Ker je bilo vseh Svetnikov dan že veliko tujcev v Rimu, je bila kapela zelo natlačena. Meni se je vvedlo, da sem dobil priložno mesto zraven redovskih opravnikov, od koder sem vse kar se je pri božji službi godilo, viditi in slišati zamogel. Prav mikavno je bilo gledati, kakó so kardinali in prelati eden za drugim prihajali in svoje prostore zasedali. Više se je vzdigovalo moje čutilo in prevzemala me je svetičnost škerlatne verste cerkvenih pervakov. Nar bolj pa so se moje oči prijemale nekega kardinala v črni obleki; nekaj také častiljivega, také visokega in resnobege, vendar pa tudi tako milega in ljubeznjivega je bilo v njegovem obličju, da so se oči le zopet in zopet k njemu obračale. Povedano mi je bilo, da je ta kardinal iz reda sv. Benedikta. Kardinali namreč, ki so izvoljeni iz kakega reda, imajo sicer opravo vrezano po ravno tisti obliki, kakor kardinali iz svetnega duhovstva, obderžé pa barvo svojega reda, postavim: benediktini černo, dominikani belo, franciskani pepelnato (namesto rujave); le škerlatna kapica na glavi razodeva njih vvrstevje med pervorojene sine svetega Očeta. — Kardinal Cacciano, pontifikalno oblečen za sveto mašo, je že tudi sedel na svojem stolu med svojimi leviti in drugimi strežnimi duhovni. Le enega je še manjkalo; zato je smo pazno in željno pogledovali na vrata ob desni strani altarja. Kmalo se prikaže križ in za njim precej dolga versta prelatov in na zadnje sv. Oče s tiaro na glavi. Tiara je, kakor krona pri kraljih in cesarjih, znamenje dežel-ske oblasti; zato je se je v začetku imenovala *regnum* — „kraljestvo.“ Novoizvoljenemu papežu slovesno postaviti tiaro na glavo je prišlo v devetem stoletju v navado. O papežu Nikolaju I. pervikrat pové pontifikalna knjiga, da je bil kronan. Opat Suger tiaro popiše také, da je svitlovezeni kiné cesarski v podobi čelade z zlatim obročem ob-ežen (*phrygium ornamentum imperiale instar galeae circum aureo circumatum*). Imela je v prvem času eno samo krono ali veliko več en sam zlat obroč. Bonifaci VIII. je pridjal drugi obroč, Klemen V. in njegovi nasledniki v Avenionu so se vedno posluževali treh obročev ali kron; odtod se je papeževa krona tudi imenovala *triregnum*. Bezon pripoveduje od tiare Nikolaja II., da je imela dva napisa, in sicer spodej: *Corona regni de manu Dei*, zgoraj: *Diadema imperii de manu Petri*. Da je bilo lahko trojni kroni iz keršanskih resnic skrivnost pomen podtakniti, se brez težave ume. Pred altarjem so sv. Oče zamenili tiaro z gladkorumeno mitro, in v belem pluvialu, s katerim oger-njeni so bili prišli v kapelo, so na svojem tronu slovesno veliko mašo slišali. Posebno veličasten se mi je zdel obred priklanjanja (*adoratio, proskinesis*). Po vhodu (*introitus*) so namreč šli vsi kardinali eden za drugim papežu se prikloniti in v znamenje svoje vdano-ti roko kušiti. Njih škerlatne, široke, dolgovlakne halje s snežnobelimi hermelini jim dajejo nekako kraljevsko lepoticje. Prišel mi je na misel uni kralj, kteri je razgledovaje se nad starašinstvom starega Rima z zavzetjem izustil, da se mu zdí, kakor da bi vodil kako zbiralo močócnih kraljev. Po evangeliju je govoril mlad duhoven iz germanskega kolegija kratko pridigo v latinskem jeziku; že je taka navada, da ne sme terpeti čez četert ure. Vspcha, se vé, veliko ne more

imeti, dasiravno priligarju dostikrat serce močno straha bije in mu marsikaka kaplja vročega potú herbet obliva. V globoki svesti, da je bilo njegovo delo pomankljivo, pridigar po končanem govoru glasno moli očitno spoved, in sv. Oče potem slovesno odvezo izrečejo ali prav za prav pojejo. Tudi k koncu svete maše sv. Oče, stojé pred svojim tronom, dajo s petjem navadni blagoslov. Pred izhodom so jim spet postavili na glavo kraljevsko tiaro in jih ravno tako zversteni kakor o prihodu spremili nazaj v stanovališce. Kardinali in drugi prelati, ki so imeli svoje se-deže blizo prezbiterija, so grele skoz velike vrata zapustili kapelo in v rudečih, bogato pozlačenih vozéh derdrali vsak na svoj dom. Viditi nar višega poglavarja cerkve obdanega s svetlim krogom nar častiljivšega starašinstva zemlje, je čez vso mero mikavno. Vendar pa ne morem tajiti, da me je vedno nadlegovala misel: Za tako velikost je ta kraj pretesen: žarki také svetlega kinca se le po širokih prostorijah šempeterske cerkve ali ktere druge velike bazilike zamorejo primerno razlivati.

Petje Siktove kapele slovi po vesoljnem svetu. Velikih reči sem v tem oziru pričakoval. V preokusu sladkost, ki so mi imele polniti dušo, mi je hrepenenje rastlo. Zares izverstno petje, prečudno gladki glasi, umetnost doveršena; pa ne vem kakó, mojega serca se ni nič prav prijemalo, mojih žilj ne prešinjala, čutja ne ogrevalo. Sam nase sem bil zato nevoljen; že nisem prave dovtetnosti seboj prinesel, je bilo preveč ledú, da ga valovi takih sapic niso stajali.

Večkrat med mašo so mi splavale oči po stenah in njih slovečih slikah. V pogledu mojsterskega dela Mihel-angelovega sem želel strune svojega revnega serca više ubrati. Pa tudi to se mi ni spešilo. Ne omenjam tega, da je imenovana slika od dima altarske svečave precej okajena; godilo se mi je, kakor Gaume-u; tudi jaz si sodnika ne morem tako misliti, kakor ga je umetnik tukaj vpodobil; mislim si raji njegovo obličje polno visokosti in milote, kakor goreče v jezí in togoti, proteče z ognjenimi strelami maševanja. Vekomaj vendar nočem pozabiti psalmistovih besedi: „Pravica Božja je kakor goré božje.“

Sicer mi bodi vedno blagoslovljen praznik, ob katerem mi je bilo pervikrat dano gledati prijazno Poja milega obličje!

Mašnik pri altarju.

Dvojno darilce, pastirjem^{*)} in kristjanskim ovčicam ob enem.

Premišlujmo, kristijani,
Pri svet' maši vsaki čas,
Kar je v bolečin' neznaní
Nas Gospod terpel za nas;
Ki v ljubezni neizrečeni
V smert je bil za nas izdan;
Kaj pri maši vse pomeni,
Premišlujmo vsaki dan.

Večkrat se sliši, de pobožne kristjan-ske duše prav iz serca želé, naj bi se jim opravila, ki jih namestnik Božji

*) Quia res, quam tractaturi estis, satis periculosa est, filii dilectissimi! moneo vos, ut diligenter totius Missae ordinem, atque Hostiae consecrationem, ac fractionem, et communionem ab aliis jam doctis sacerdotibus discatis, priusquam ad celebrandum Missam accedatis. — Heus! mentionem per dignam, et uti experientia docet, neutiquam superfluum, quam Pontifices suis neosacerdotibus inculcant. Inixi itaque eidem trañimus nostris in Christo confratribus, praecipue junioribus, ratione celebrationis missae privatae aut quotidianae eptom n ex rptam ex opere a s. Ecclesia Romana anno 1856 a. probato, cui est titulus: „Instructio practica in missae celebratione, officii divini recitatione et sacramentorum administratione juxta ritum Romanum usui clericorum accommodata et prolata a sacerdote Josepho Schuster“, sperantes, nos hocce illis non ingratum praestituros servitium. Pis.

pri sveti maši doprinaša, bolj na tanko razložile ali razjasnile; sicer jim o njih duhovni učniki sem ter tje v svojih pridigah, posebno pa v kersanskih naukih govore, pa izgovarjajo se nekteri pobožniki, de so prekasne glave, de bi si vse to tudi dalj časa zapomnili. Takim v potolažbo podelimo kratko prigodbo iz življenja svetnikov, naj se lastno prepričajo, de jim ni neogibno potreba k zveličanju njih duš sploh vsega prav natanko vediti, kar morebiti njih prerahla vest tirja.

Sv. Ignacij Lojolan in pa sv. Francišek Ksaverijan sta potovala svoje dni z nekimi tovarši svojega reda iz Francoskega v Španijo. Tu se jim pridruži kmetišk človek in omenjena svetnika spodobno poprosi, naj mu dasta nositi njuno pertljago. Božja služabnika pa sta imela lepo navado, vsako jutro preden dalje grejo, s tovarši celo terdo uro do solučnega izhoda na tihem Božje stvarjenje premišljevati. Nesebični kmetič pa jih posnema, kajti tudi on na tihoma poklekne v kaki kot, in tako dolgo kleči, da se na pot podajo. Pobožni združniki opazujejo nekoliko dni to njegovo vedenje, kar ga na vse zadnje eden izmed njih vpraša, rekoč: „S čim se pa vender ti pečaš, ko celo uro zjutraj klečiš? kaj misliš takrat?“ Kmet odverne: „Jez sem le priprost kmetišk človek, se nisem nič učil, in torej tudi ne vem, kaj bi premišljeval. Mislim si pa to-le: Moj Bog! ti možje so tvoji služabniki, jez pa njih tovarnik. Moj Bog! jez ne vem, kaj bi s teboj govoril, ti tvoji služabniki pa umejo prav dobro, zato se pa sklenem z njimi, in tako vse, kar oni mislijo, menijo in govore, tudi jez mislim in govorim.“ Pač so te besede segale globoko v serca tem pobožnim možem, ki so se zavzeli nad tako posebno priprostostjo tega človeka.

In čuj! kristjanska duša, enako priprostost in ponižnost svetujemo mi vsem tistim, ki ne vejo na tanko, kako naj bi se vredno vdeleževali daru svete maše. Povzdigni tudi ti pri tem presvetem darovanju svoje misli k Bogu in reci sam pri sebi: Moj Bog! jez sicer ne zapopadem vsega, kar se na altarcu godi, in kar tvoj namestnik moli, pa združim se s sveto katoliško cerkvo, in vse kar misli in govori ona in pa tvoj služabnik, to tudi jez mislim, govorim in iz serca želim.

Če pa imaš zmožnost in priložnost bolj na tanko naučiti se, kaj je zapopadek svete maše, vedi, de na svetu ni nič bolj veličastnega izmed vsih kristjanskih djanj in molitev, nič kar bi več Božjo čast povikševalo in pa človeško zveličanje polajšalo, kot sveta maša, kajti Jezus Kristus sam ponavlja v nji veliko skrivnost našega odrešenja, on se spet samega sicer nekervavo, vender pa resnično daruje svojemu nebeškemu Očetu in deli vsakemu zasluženo svoje presvete za človeški rod na križu prelite kervi. Noben človek ne more preceniti visokosti tega nar imenitnejšega in nezapopadljivega daru. Zato pa zberi svoje misli in ne daj se v tem dušnem zbiranju z ničemer zmotiti, le samo z Jezusom imej opraviti, kterege preblaženo terpljenje in grenko smert ti v znani prelepi slovenski mašni pesmi pred dušne oči postavimo; zedini se v ljubezni z njim, daruj se mu v-ega z dušo in s telesom, z vsimi svojimi dušnimi in telesnimi močmi, prav tako, kakor se je on za te daroval. In v tem dušnem oblačilu nas spremluj pri razlaganju sv. maše v Božjem imenu. (Dalje nast.)

Pismo sv. Očeta Pija IX.

(Dalje.)

V toliki napaki spridenih mi-el tedaj po pravici pomnimo svoje apostolske dolžnosti, in v veliki skerblijivosti za našo vero, za njen nauk in za zveličanje duš, nam od Boga zročnih, pa tudi za blagor človeške družbe same, smo v novo mislili, da moramo svoj apostolski glas povzdigniti. Zatorej s svojo apostolsko oblastjo vse in vsake

krive misli in nauke, ki so v tem pisanji zaporedoma imenovani, zaveržemo, prekličemo in obsodimo, in hočemo in zapovemo, da naj jih vsi otroci katoliške Cerkve imajo čisto za zaveržene, preklicane in obsojene.

Zraven tega pa dobro veste, častitljivi bratje, kako v teh časih čertivci vse resnice in pravice in naj grenkejši sovražniki naše vere slepijo narode s kužljivimi bukvami, knjižurami in dnevniki, hudobne laži in vsaktere druge brezbožne nauke trosijo. Enako vam je znano, kako so v tem našem času nekteri taci, obsedeni in gnani s satanskim duhom, prišli do tolike mere brezbožnosti, da se ne bojé s terdovratno hudobijo tajiti Gospoda našega Jezusa Kristusa in njegovega božestva. In tukaj, častitljivi bratje, vam moramo dati naj večí in zasluženo hvalo, ker ne odjenjate z vso gorečnostjo svojega apostolskega glasú povzdigovati zoper toliko hudobijo.

In tako se s tem svojim pisanjem v novo obrnemo do Vas, ki ste poklicani k vdeleževanju naše britkosti in ste nam silno velika potéha, veselje in tolažba v naših naj hujših britkosti s svojo posebno vernostjo, pobožnostjo, in s tisto prečudno ljubeznijo, zvestobo in spoštovanjem, po katerih zvezani z nami in s tem apostolskim Sedežem, si prizadevate s popolno edinostjo serčno in marljivo svojo pretežko škofovsko službo zverševati. Zavoljo tega pričakujemo od Vaše izvrstne pastirske gorečnosti, da primate meč duha, ki je beseda Božja, in poterjeni v milosti Gospoda našega Jezusa Kristusa, bodete še s toliko večí gorečnostjo dan na dan bolj skerbeli, da se verni, Vašemu pastirstvu izročeni, „zderzujejo škodljivih zeliš, katerih ne sadi Jezus Kristus, ker niso sadiše Očetovo“. (Sv. Ign. Filad. 3.) In nikoli ne jenjajte vernikom zaterdsvati, da vsa prava sreča ljudem izvira iz naše preslavne vere, iz njenega nauka in iz njenega spolnovanja, in da je blagor ljudstvu, ki je Gospod njegov Bog. (Ps. 143.) Učite, da kraljevstva obstoje na podlagi vere (sv. Celest. list 22), in da nič ni tako smertivnega, tako hitro razdjavnega, tako izverženega vsaki nevarnosti kakor misel, da nam je zadosti naša prosta prirojena pamet, in da nam torej ni nič več od Boga potreba, to je, ako pozabivši svojega Stvarnika zatajimo njegovo mogočnost, da bi se proste skazovali. (Sv. Inoc. I. l. 29 list. Kartag. pri Konšt.) In ne očajte učiti, da kraljevska oblast ni dodeljena le samo za vladanje svetá, temú posebno za branbo Cerkve (sv. Leon I. 156), in da vladarjem in kraljem nobena rec ne mere služiti v večí prid in v večí slavo, razun da pu-tijo, da katoliška Cerkev vživa svoje postave, in ne dovolijo, da bi kar koli njeno prostost oviralo, kakor je drugi naš premoder in preserčen preduamec sv. Feliks pisal cesarju Zenonu: „Zakaj gotovo je, da je zanje koristno, kadar se ravna za Božje reči, da si prizadevajo po Njegovi razodeti volji mašnikom Kristusovim podvreči se, ne pa se nad nje povzdigovati.“ (Pij VII l. okroč. 15. vel. trav. 1800.) (Konec nast.)

O čitanju zanikarnih in pohujstljivih spisov.

Dali so spise Artiloha pesnika iz države spraviti, misle da se nad njimi samozhijivost in čistost spotika; niso pustili jih deci čitati, da bi njihovi očevnosti več ne škodovali kot pa duhu hanoili.

(Valerian VI. 3.)

Jed in pijača je hrana za teló, hrana za dušo je pa mimo družih reči tudi čitanje knjig mnogoverstnih. Kakor pa ni vse, kar mati zemlja rodi, zdrava in tečna hrana telesa, tako tudi ni vsak plod človeškega duha tezna dohovna jed. Le taki spisi, ki um bistrijo, serce zlahčajo ali nas nedolžno razveseljujejo, so vredni da jih čitamo. Škodljivi pa so vsi spisi, v katerih strast gospodarí, se sra-

možljivost in čistost zaničuje in sveta vera z nogami teptá. Serce mora vsacega zaboleti, kedar vidi ljudi, katerim je Stvarnik moč podelil dvigniti se do naj višega, — do modrosti in kreposti, ki pa svoje dušne moči drugim v kvar in pogubljenje obračajo. Število taceh pisateljev in spisov raste dan za dnevom. Posebno veliko jih ima Francija, katerih spisi se kakor kuga med svetom širijo ter čitatelje vsacega stanú s sladkim strupom napajajo. Velik, silo velik je kvar, ki ga taki spisi delajo. Bog ne daj, da bi tudi sinovi matere Slave po njih segali!

Ako bi taki spisi tudi nič družih slabih nasledkov ne imeli, je že to zadosti, da se z njimi dragi čas gubi. Obseg taceh knjig je večidel za naslednega čitatelja zanimiv, beseda je dokajkrat olikana in cvetoča. Kedar čitati jame, ne more več knjige iz rok položiti, dokler je ne prebere. Rad bi koj do konca prišel, in tako čita uro za uro, dan za dnevom — na vse drugo, velikrat jako potrebno, pozabivši. Ko bi pač taki pomislili, da naloga naša je velika, sile naše pičle, čas pa kratek: nikdar bi s takimi neslanimi in nezabeljenimi spisi druzega časa ne tratili. Vsemogočni nam je le toliko časa odmeril, da zamoremo, če na vsak trenutek pazimo, tirjati njegovi zadosti. Od včeraj smo in ne vemo, kajti kakor senca so naši dnovi na tej zemlji. (Job VIII, 9.) Kakor pajčevina so dnovi naši. (Pa. LXXXIX, 9.)

Blagor jim, ki so čistega serca, kajti oni bodejo Boga gledali (Sv. Mat. V, 8.) Ni ga družjega zaklada mimo čistosti ona naredi iz človeka angeljna. (Sv. Bern.) Čistost je krepost, ktere ne le Bog, temveč tudi svet čišla. Najraje obrača človek svoje oči po nedolžni mladini, najraje v njeni družbi ostaja in se ž njo kratkočasí. Čistega, krepostnega človeka vse čišla in hvali. Kakor je pa to mogoče pri hrani, ki nam jo taki spisi vsiljujejo in po kateri človeštvo tako rado sega! Ni ga nevarnejšega sovražnika kreposti, kot so ravno taki spisi. Oni s svojo sladko besedo človeka nase vlečejo, meseno poželjivost v njem budé, čiste serca s sladkim strupom napajajo, ter duhovno hiranje napravijo. Če taki spisi človeka zase pridobé, ostanejo navadno za vselej njegovi zvesti spremljevalci. Glej kako tak človek okoli tava, kako se ljudi ogiba, se po kotih potika ter se prepovedanega veselja raduje! Kako se občutki v njem budé, kako se ga v kratkem strasti polasté, katerih se morda nikdar znebil ne bode! Tak ne slusa več glasú vesti, ne čišla več limbarja kreposti, dolžnost svojih več ne dopolnjuje. Sedanjí svet nam kaže taceh izgledov do volje; kdor ima oči, naj gleda!

Taki spisi so pa tudi vesoljni katoliški cerkvi škodljivi, kajti hočejo krepko podlago, ktero ji je Kristus dal, spodriniti in podreti. Serce mora pravovernega kristjana zaboleti, ko vidi ljudi, ki našo vero zaničujejo, akoravno vse priča, da le ona sama je prava. Pa serce taceh je okamnelo in zato nočejo tega zapopasti in tudi skorej ne morejo, ker so že preveč zoper sv. Duha grešili. Strašno je bilo preganjanje svete cerkve v njenih prvih časih. Trume pravovernikov je z lastno kervjo Kristusovo vero poterdovalo. Pa nič ni bilo preganjanje za Nerona in Domiciana v primeri k nesreči, ktero taki spisi sveti cerkvi nakopujejo. Marsikterega so že v stanovitosti omajali, marsikterega v zmoté zapletli, marsikterega pa tudi že pravoverni cerkvi izneverili. Koliko jih je, ki v svojih spisih učitelje svete cerkve černijo in zasramujejo! Koliko jih je, ki v svojih spisih dokazati skušajo, da sveto pismo, iz kterega sam trojedini Bog govori, ni sv. knjiga! Sv. Oče, namestnik Kristusov, so jim tern v peti; po vsej sili jim hočejo posvetno oblast odvzeti, akoravno jim po vsej pravici gre.

Že iz rečenega se dá povzeti, koliko kvara utegnejo slabi spisi napraviti, posebno med mladino, ki se dá v stanovitosti koj omajati, kakor vejica od rahlega vetriča. Čujte tedaj nad svojimi otroci vi stariši, da jih strup po-

hujšljivih, npravnosti in veri sovražnih spisov ne umori! To ni le dober svet, ki vam ga dajemo, marveč je tudi sveta vaša dolžnost, ktero vam je sam Bog naložil. Če imate sinove, učí jih iz mladih lét (Eccl. VII, 25). Delajte kakor je delal Tobija, ki je že v mladosti sina učil varovati se greha (Tob. I, 10). Blagor vam, če tako delate! Tako spolnujete dolžnosti, ki so vam naložene, in cerkvi in državi krepke delavce gojite, sami sebi in otrokom sejete seme za prihodnjo nezvenljivo srečo „v deželi živih“.

J. P—ski.

Nastavite ušesa, kateri se ženite in ktere se možite!

Neki govornik leta 1676 je blizo tako-le modroval: Ženivci in moživke naj se ne ženijo in ne možijo le samo z očmi, ampak tudi z ušesi. Ne na ogled, kakor se mlado meso kupuje po mesnicah, ampak tudi na sluh. Treba je poprašati, če se ktera čedno doma derži, če je umna, nedolžna, modra; če zná že kruh peči, močnik in žgance kuhati; pa tudi z živinico lepo ravnati, za dober zelnik skerbeti, kokelj in ljuliko od pšenice dobro razločiti? Pri gospóskih se mora skerbno pozvediti še tudi, če nevesta ni že romanov brala, če ji ni kazalše in plesíše ljubše kakor cerkev, če ne nosi ne mara obleke vselej po naj poslednji v Parizu vkrojeni šegi, če nima morebiti navade dolgo časa za glasovirom posedati, če hodi ob nedeljah tudi k pridigam in keršanskemu nauku in ne le k sami maši, če starši ne jedó kje klobás ob ptkih, ali pa celó še kosca dobre ribice zraven tolstega zalogljeja mesá? V taceh okolišinah bi modremu ženinu skorej svetoval, da naj vse razdere, če je tudi že v tretje oklican.

„Vice versa,“ naj pa tudi nevesta previdna bode, koga da jemlje. Če ženin ni dozdej velikonočne spovedi opravljal, je malo upanja, da bi tudi zanaprej Bog prebival med tacimi zakonskimi. Če je svoje starše hudo derl in žalil, tudi ženi ne bo prizanašal. Če sploh vere nima, naj se spreberne, ali pa naj se gre na Turško ženit. Če je pijane, se tudi ne bo sprebernil, kadar se v zakon preverne. Če je kozlovskega značaja, ga tudi zakon bode javalne v jagnjica spremenil. Če ima tako opravilo, da ne more v njem Božjih in cerkvenih zapoved spolnovati, se bo v taki neblaženi zvezi kmali oglasil „joj!“ „gorje!“ in „miserere!“ Ravno taka ju čaka, če sta poprej bila po nesnagi znana in se rezno ne očistita pred poroko.

Kaj pa pravi „Abraham a sankta Klara“ zastran ženske lepote? To so leviti, to! „Frau“ in „fraus“ niste deleč narazen. — „Pa je lepa;“ ne zaupaj: svalki v lekarnici so pozlačeni, pa vender grenki. „Pa je bela;“ ne zaupaj: srebro je tudi belo, pa vender roke umaže. „Pa je lepo rudeča;“ ne zaupaj: kalin (gimpelj) je tudi rudeč, pa ima vender málo čeden kljun. „Pa ima lepe oči;“ ne zaupaj: pav ima tudi na svojem serpu lepe oči, pa se vender dere kakor hudoba. „Angelus penna, voce gehenna.“ „Je prav sladko prijazna;“ ne zaupaj: bersljan je tudi prijazen, objema drevó, pa mu moči jemlje. Ne zaupaj, temuč pomni, da angelj pri grobu Gospodovem se s tremi svetimi ženskami ni hotel v pogovor spustiti, kmali pa jih je odpravil. „Pojdite pa“, je djal, „in povejte učencem“. — Kaj pa pravi ravno ta mož hudobnim ženskam? — O joj! „Hudobna ženska je večer vremensk petelin v hiši; mula, ki marsikterega revča moža do smerti grize; kvartir vse hudobje; pokopalše dobrih dni; strupena kača; pusta kistlica; večni božaj-me; dobra volja hajdi-ven! osje gojzdo; motovito nadlege; Vulkanove kleše; stanoviten ježev praznik; sejniše psovki in še le, še le, da se ne more dosti popisati“. — Ne bodite pa nejevoljne, dobre žene in ženske; zakaj to ne zadeva vas, temuč le samo „hudobne“ plejha in stroji ter želi poboljšati Abraham a st. Klara. Zato naj

so pa tudi kaj pristavi, kar si morajo zanikarni in razuzdani možje za uho zapisati.

V šaljih, pa resničnih bukvah na take nekeršanske može blizo tako-le germi in toča gré: Pravilo domačega reda prestopajo možje, kateri žene neprenehoma zmérjajo, psujejo, kolnejo in terpinčijo; gospodarstvo pa jim je manj mar, kakor gorka peč o poletni vročini; ki vse zabijejo in zapijejo, napravijo, zaigrajo, zagoltajo; žena in otroci pa lačni, stergani in bosí domú čepé. Ako žena pa še kak vinar terdo zasluži ali sprosi, gre kravopas, še tisti kervavi denarec vzame in ga kerčmarju nese. Kadar pa taki mož nazlempan domú pride, vse iz hiše iztira, robari in udeluje dosti hujši kakor turk in hotentot. Vě ženske! glejte pri možitvi, da si tacega na vrat ne nakopljete, in vi možje! dajte se posvariti, varujte se pijančevanja, iz kterega izvira vsa Sodoma pregréh, kakor sami veste, in vsa nesreča v gospodarstvu in zakon-tvu. S tem denar zaveržete, vest obtežujete, Boga razžalite, pohujšate bližnjega, si življenje prikrajšate. (Konec prihodajč.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Za gotovo se govori, da so mil. ljubljanski knez in škof dekanijsko duhovnijo Kozje (Drachenburg) znanemu in mnogozaslužnemu gosp. Fr. Kosarju, mariborskemu spiritalu podelili. — V kratkem pride v natis četrti letnik „Šmarne Marije Device“, v kterih se memo družega vsak dan razlaga ena verstica iz hvalnice: „Benedicite omnia opera Domini Domino“. — V petek večer so našli v Polji truplo nekega učenca iz 7. gimn. razreda, ki je bil 4. adventno nedeljo zginil. Ne vé se ravno, kako da je v vodo prišel, toliko pa je gotovo, da je tisto noč pozno okrog hodil. Torej šolska mladina: Ecce sortem!

Z Dolenskega, 22. pros. — Mila „Zg. Danica“ in lepo novoletno vošilo v nji je nas revne hlapce in dekle spodbudilo, da se nas veliko številu skupaj — 25 — lepo zahvalimo za podučenje, ki se nam prav dobro prileže. V čemur pa smo kaj prizadeti, se želimo z Božjo pomočjo poboljšati, da smemo upati pred Bogom in ljudmi hvale, ter se enkrat vsi skupaj v svetem raju razveselimo. Hvaljen bodi Jezus Kristus! † † †

Pristavek. Te verstice, posnete iz pisma, nam veselje delajo, ker vidimo, da tudi posli pridno „Danico“ prebirajo in da njeni nauki padajo v dobro zemljo. Vr.

V Premu je bil 23. u. m. novi fajmošter, preč. g. Matevž Frelj, slovesno in med velikim veseljem občinstva vmešten. Vkljub slabemu vremenu je bilo vendar pričujočih več gospodov iz sosednjih duhovnj. Enak slovesen je bil prihod poprejšnji četrtek; strel, slavoloki, pozdravi in vsaktere veseljne razodevanja velike pričujoče množice je kazalo, da Premei tudi že vedó, kaj je olika, da prednikov trud nad njimi ni bil zgubljen. Precej drugi dan je bilo zopet lepo vreme; snega ni čisto nič. Bog daj srečo čverstemu novemu g. pastirju!

Novomesto, 11. pros. (zakasnj.) Ni dolgo tega, kar sem o znamenjih pisal, in nekaj sv. Janeza Nepomuka pri mostu hvalil, da je še najlepše napravljen med vsemi, kajti zanj se naj več še skerbi. Pa prenačlil sem se, ker le za malo časa sem sv. Janeza povzdignil, zdaj je velik ubožec. Vzdani oklep so izrovali, drugo železje poropali in vse, kar je imel, so ali pobrali, ali v vodo pometali. Če tako stopnjo porednost doseže, je res žalostno! Ni znano, kdo je tako maloveren in pa še tako slep, da ne vé ločiti svetih reči od posvetnih; zasluži pa prav poostrene kazni, ker spačeno in hudobno serce, ki je za kaj tacega pripravljeno, je zmožno še hujši reči početi. Tukaj se nam misel vsiljuje, zakaj mesto ne poskerbi za čversto čuvajstvo, ker takó bi se hudobija vendar morebiti kaj tacega ne prederznila.

Menda bodo s tim mesečani primorani, ne le to podobo samo popraviti, ampak tudi vse druge; če ne, imajo ljudje

vedno priložnost kazati na podertije, ktere se bodo kmalf v nič razkapale. Tudi je misliti, da se kaj preiskuje, kdo je božjeropno razuzdanost na mostu storil, ker ta reč ni ravno malovredna. Sej tudi, če se zvé, da je kdo človeka oropal, se na vse strani preiskuje, da bi se ropar zasačil. F.

V Terstu, 25. prosenca. Dnevi tekočega leta so pri nas, hvala Bogú! do zdaj večidel jasni in ljubo solnce se nam je z obnebjá prav prijazno smehljalo; med tem so se pa, žalibog! po našem politiskem obnebjí sunljivi oblaki plazili, ali ob kratkem rečem, v zboru naše mestne gospodske je nek bilo jelo neprilieno merzeti. Nadjali smo se, de bo to vse spet potihnilo, pa lej! danes vidimo sem ter tje ljudi med sabo šepetati, po voglih pa najdemo v laškem, slovenskem in nemškem jeziku prilepljene naznanila, ki sporočujejo, de je Njih veličanstvo ukazalo, de se ima omenjeni mestni zbor vane razpustiti. In zakaj to? Zató ker so nekteri njegovi udje vnevarili „dajati Bogu, kar je Božjega, in pa cesarju, kar je cesarjevega.“ Sicer pa moramo tudi pristaviti, de častiti mestni župan in pa še več družih lojalnih zbornikov med temi niso zapopadeni.

V bližnji farni vasi Dolini se je, da se Bogu usmili, goveja bolezen prikazala.

„Slovenec“ ravno piše, da vsi Slovenci pri mestnem odboru so se skazali zvesti Avstrii in svojemu presvitlemu cesarju, in pravi nadalje: „Slovenci se potegujemo in delamo povsod za Avstrijo, cesarja in vlado, zatorej pa tudi zahtevati moramo od vlade, da nam dodeli pravo in resnično ravnopravnost . . . Dajte slovenskemu narodu po slovenskih šolah tiste pravice, ki jih ima taljanski na taljanskem, nemški na Nemškem, — vpeljite saj enkrat djansko v sodnije tudi slovenski jezik.“

Iz Gorice. Kakor lansko leto, se zdi, da hoče imeti tudi letos nemila smert veliko žertvi izmed naše duhovščine. Kakor je bila perve tri mesece minulega leta blizo šestnajst delavcev iz Gospodovega vinograda pobrala, tako je tu letos že dozdej tri, in sicer v osmih dnevih, v boljše deželo odpeljala. Med temi ni prizanesla tudi č. g. Matevžu Hladniku, rojenemu iz Černega verha, nekdanjemu učitelju na tukajšnji realki, v 58. letu njegove starosti. Slovenci, vsaj goriški, ga tako hitro pozabili ne bodo, ker med prvimi je bil, ki so tukej slovenščino budili. Skoraj da nam je bil to, kar je bil Vodnik vesoljni Sloveniji. Ne samo na realki, ampak tudi na gimnaziji je s pohvale vrednim trudom slovenščino učil. Da je imel tudi rodovitno pesniško žilo, pričajo pesmi, ki jih je o raznih priložnostih v domačem jeziku pel, in tudi druge, ki so se za njim v rokopisu našle; da bi se le ne zgubile. Nadjati se je, da mu bodo njegovi prijatelji večji spominek na grob položili, kakor mu ga mi s temi kratkimi besedami postaviti zamoremo; sej si ga je zaslužil. Učenci tukajšnje gimnazije, svesti si njegovih zaslug za slovenščino njih zavoda, so mu na grobu k slovesu kaj mično zapeli žalnico „Na grobéh“ in pa iz lastnega nagiba, nepovabljeni. Ali bo tudi to nasprotnikom „slovenska demonstracija“, kakor druge reči enake baže, se bo pokazalo. — Osoda v življenju mu ni bila nič kaj prijazna. Sneg, ki je letos pri nas pervikrat padel, je gomilo njegovo zakril, kakor da bi ga bil hotel berzo našem spominu odtegniti. Bog mu daj večni mir in pokoj!

P . . .
Pristavek: Ranjki je bil tudi prav poseben in vselej zvest prijatelj „Zgodnje Danice“, v ktero je dosti pogosto dopisoval, in še zmiraj imamo mar-iktere podučne kosce od njega v predalih. Bog mu plačuj njegov trud in dobro voljo zdaj v večnosti. Vr.

Iz Amerike.

Iz st. Pavla (Konec.) Slovesno novo mašo je imel g. Berghold v nemški cerkvi, oo. Benediktinov. To primico naj Ti malo popišem, ker bil sem tako srečen tudi sam pri nji pričujoč biti, akoravno zavolj tega nisem mogel škofovo

pridige slišati, ktere bi tako ne bil mogel dosti razumeti, ker bila je angleška, jest pa rojenega angleža, ali angleškega Amerikanca se ne morem prav dobro umeti. Naravno je bila slovesna procesija iz farovža v cerkev. Naprej so šli šolarji in šolarice nemške s svojimi banderi, za njimi duhovni in na zadnje primiciant v raketu in štoli, s svečo, ktera je bila z veni okinčana, v roki. Ko do vrat cerkve pridemo, mu prižge ena deklica svečo, in ko do prezbiterije dospemo, je imela majhna belo oblečena deklica mičen govor, ki ga je s tem koncala, da je novomašniku na blazini venca podarila, ktereга mu je potem fajmošter na roko ob strani pripel. Po „Veni“ je bil „Asperges“ in potem masa, pri kateri je asistiral fajmošter o. Klemen za arhidakona, kaplan o. Eberhard za diakona in jest za subdiakona. Med maso je imel o. Eberhard lep in gniljiv govor, v katerem je razlagal terpljenje masnikov v teh krajih, in med katerim se je večkrat slišalo ihtenje poslušavcev. Na koncu pridige je v svojem in poslušavcev imenu novomašnika prosil za blagoslov, ktereга je ta potem tudi podelil. — Kosilo smo imeli v farovžu, za kar je g. fajmošter prav dobro in radodarno poskerbel in za to ni hotel nič plačila vzeti. — Popoldne je imel novomašnik slovesne večerice. Ta dan bo inkajšnjim katoliškim Nemcem dolgo v veseljem spominu ostal. — V sredo potem, t. j., 9. nov. sta se poslovila z nami gg. Buh in Zužek in sta odrinila proti Krov-Ving-u k g. Pire-u. Imeli bi bili radi, da bi bil tudi jest zdaj ze k njim v Krov-Ving prišel, ali ker so mi visokoe, skof odsvetovali zdaj že iti, in so tudi g. Buh mi svetovali, zdaj raji tu še ostati, in če se bo vidilo, da bi mogli gori vsi, tudi jest izhajati, kar tice stanovanje in hrano, bi raji potem za njimi gori prišel; torej sem za zdaj še tu v St. Pavlu ostal. Ali kakor se zdaj vidi, nimam nič več upanja, zdaj že iti v Krov-Ving, ker pisal mi je g. Buh, da ni prostora za me gori. V Krov-Vingu je namreč, kakor mi piseta g. Buh in g. Zužek, in kakor mi je že pred g. Pireev blagec pravil, nista lesena hišica farovž, ktera je v tri dele razdeljena. V srednjem stanujejo g. Pire in pa kuhar, star rodovinec g. Pire-a, ta del služi tudi za kuhinjo; in ob straneh stanujeta g. Buh in g. Zužek. Cerkev je iz hruov zbrana in od strani podperta, da se ne podere. — Gosp. Berghold-a so skof poslali v mesto Shakpee, 25 angl. milj od St. Pavla proti zahodu, in kakor mi piše, se mu prav dobro godi; tako pa se sploh tu duhovnom, kteri imajo misijone pri belih ljudeh, prav dobro godi. Se več, da imajo pa tudi veliko opraviti. Ljudje misijonarja prav dobro plačujejo, in sicer prav radi; sej, koliko krajev je tu v Minesoti, ki po več mesecih duhovna ne vidijo, in ki bi se jim nobene plačilo ne zdelo preveliko, ako bi le kteri duhoven mogel k njim priti. — Gosp. Tomažević je služil en čas pri nemški cerkvi tu v mestu, je pa mogel tudi St. Pavel zapustiti in se podati v St. Jožef blizu mesta St. Klavd-a, kjer je veliko Slovencev naseljenih. — Sam g. O. Gorman in jest sva se tu pri katedrali ostala, in sva se po odhodu unih iz semeniša v škofijo preselila, kjer imava vsak svojo čedno sobo, opravljeno s potrebnimi rečmi, in ker je zdaj zima, tudi z lepo železno pečjo, ktera si mora vsak sam kuriti. Gosp. Pini je prišel zdaj iz St. Vincencija sem v St. Pavel, in bo skor gotovo po Božicu enkrat posvečen. — Trobec pa ostane še do prihodnjih školskih vakanc, t. j., do konca junija prihodnjega leta v St. Vincenciju in potem pride tudi sem v St. Pavel, in bo tudi posvečen.

Iz Klinton-a v Vestfali je pisal misijonar g. Godec svoji zlahki maroklere mične reči mesca listopoda u. l. Tež v začetku, da se veliko listov v Ameriko do njega zgubi, ker napisa prav in razločno ne delajo. Naroča jim, da naj mu pošljejo ternik mladik, ki jih bo poskušal tam zasaditi. Dalje piše tako lei:

„Zadosti je hudo res za uboge ljudi v vaših krajih, da jim toča tolikrat pobije. Tukaj v ameriškem svetu je

le prav malo slišati od toče; pri nas smo v vsih 21 letih samo enkrat imeli malo toče, da se je kaj poznalo. Ljudje menijo, zato toča ne dela sile tukaj, ker je vse le ravnina, brez hribov. Zemlja je tukaj grozno dobra, bogato rodi brez gnoja 10 ali celo 25 lét in še več, de je le dobro preorana. Veči del so bile tudi dobre letine in je bilo obilno pšenice. Le zadnje 3 leta so bile slabee, ker je „vivel“ (nekaki rudečkast črvic v klasu) pšenico močno poškodoval, posebno vlani; letas je bila pšenica zopet lepa in dobra letina. Ljudje v Ameriki živé grozno lahko in dobro, kar život zadene, skorej na pol postopaje. Poleti vse leži, de je solnce že visoko; ob sedmih ali osmih kosce še le začne kositi. Nobeden se ne trudi žita žeti, vsi le kosé. Cepov ne poznajo, vse le z masino omlatijo v pol dneva, če ima kdo tudi čez 100 mernikov pšenice. Z jedjo so Amerikanci do čistega razvajeni; če nimajo mesa, ne vejo skorej kaj kuhati. Kruha skorej ne poznajo, kakor le lepo praznjega(?) iz lepe pšenične moke, in še vselej, kadar ga jedó, ga s sirovim maslom mažejo. Naša obleka, posebno ob nedeljah in praznikih, je gosposka, in skorej vse od kramarjev kupljeno. . . . Vender pa, de tudi kaj boljsega omenim, veči del mojih Nemcev je lepo pobožnih, pridejo vsak dan obilno v cerkev k sv. maši, in po maši ostane družba pobožnih žen in tudi kak mož še dalje v cerkvi in na glas opravljajo kake združene molitve, kjer ena naprej moli. Tudi pri sv. maši ob delavnikih molijo sv. rožnikrane in kake litanije na glas. Vsako nedeljo jih imam k manjšemu 20 ali 30, ob večih godovih 50 ali 200 in še več pri sv. obhajilu. Družin je nekaj čez 300 v naši soseski, le katoliških Nemcev. Pa nesrečna vojska, ki je je punt vnel v deželi, žuga kar vse dobro spriditi. Pred štirimi leti, pred vojsko, smo imeli davek, da je bilo komej ime; zdaj je že na vsako reč davek naložen, in zemljišnega davka, da je groza. Brez usmiljenja po vadljeju (lozanji) morajo očetje v vojašino, in odkupitev je blizu 1000 tolarjev, ter pogrezne moza v dolg. — Pridenite še en čep od boljsega jabelka šancigarja, dva lepa strova kostanja, dva dobra rodovitna oreha, in eno prav majhno samorašno češnjico, če je mogoče. Vina sem pridelal letos 350 galonov (galon je 4 bokale) prav dobro zrelega, pa je černo. Za maso bi imel rad belega.

Kaj je kej novega po širokem svetu?

„Če vi molčite, bodo kamni govorili!“ Katoliška Avstrija je prišla v oblast takemu očitnemu mnenju, ki vse strune napenja zoper katoličanstvo. Torej so jeli „kamni govoriti“ katoličanstvu v prid, ne pa v čast časništvu avstrijskemu. Ti glasni kamni so med drugim v pruskem protestanstvu. Tednik „Berliner Revue“ ima zastran papeževe okroznice spis, kteri bi vsakemu katoliškemu časniku poštenje delal. Dajmo iz njega kaj povedati! — V spisu „Die weltgeschichtliche Bedeutung der Encyklika“ pravi ta list: „Rim je z gosjim peresom rešen. Transalpinska in eisalpinska Galija ste se krog Rima vlegli in žugate Očeta vesoljsega krsanstva z njegovega sedeža pregnati. . . . pius pater pa je na kapitol bežal. Toda tukaj se vterduje, tukaj se usrečuje, in ko menijo, da je že stert z mečem, ki so ga na tehtnico vergli, on svojim stiskavcem zaklad in skit čednosti in vere zmagovit nasproti derži, čez ktereга dušmani nimajo oblasti.“

„Da je ta pogled pri silnikih v Parizu in v Torinu, ki so ze na medvedovo kožo dobrega vspeha pili (da bodo namreč v Rimu južnali), napravil strah in grozo, se nam ni čuditi. Ako star samotni mož, jetnik, oropanec postane tožnik, ktereга je Bog postavil sodnika in spoinovaveca nebeških postáv, ako derzavam, ki so brezbožne postale, v sponih klíče nauke, kteri sami pridobitvi in mogočnosti terpež delé: je to pač spričevanje, da valovi posvetnega

vsepa so verhuncer dosegli, in da se kolo obrača, ter bo pokazalo končnost in nečimurnost samopridnih zmag.“

„Lovorika zmagoslavčeva vene, in on, ki je brezorožen, ostane zmagovavec.“

„Da v splošnji omotici, ktera je molila veličastvo mogočnih, modrih, egoistov, si je neoroženi papež sam in prvi upal rano odgerniti, za ktero današnje občinstvo bolehuje, to je vsega sveta zgodovinski pomen okrožnice 8. grudna.“

„Poglavarstvo Pija IX bode v zgodovini katoliškega kersanstva slavovito mesto izpolnovalo. Ne dá se tajiti, da pod tem papežem je katoličanstvo doseglo veči pridobitve, kot jih je premoglo že stoletja. Derzno povelje, s katerim je Pij IX Anglijo v škofije razdelil in vikšega škofa poslal v Vestmunster, da naj zbere duše zvestih, duhove odpadnikov pa zopet pridobi, to je bila pridobitva. Povzdignjenje neomadežnega spočetja v nedvomno versko resnico je bil dokaz, da katoličanstvo je v rečeh kersanske vere še rodavno. Mučenstvo Pija IX pa je polnost življenja njegove Cerkve poterdilo.“

„Veski dvom in derzavno trinoštvo si vselej roko podajata.“

„Človeški duh, ki ga ošabnost emancipirane vede iz negotovosti v negotovost meče, se poslednjič da prestepiti, da grabljenje in vživanje posvetnih dobrót je cena in mera za človeka; tako se rodi duhovno brezvladje (razpreženje), v katerem se mora vsak posamezni upogniti stiskanju naj močnejšega samosilnika. Te pogreznjenosti oteva Pij svojo kersansko srenjo z zdravilom verske veljavnosti.“ . . .

„Papež je pred malo dnevi francoskemu generalu zaklical: „Justitia et judicium praeparatio sedis.“ „Kdor hoče svoje mesto brez pravice ohraniti, z njim Zveličar v sodbo pojde in ga bo zaveržel.“

„Silno sramotivo je za človeški duh, ako se oziramo na majčkene in obilzane pregovore, s katerimi imperialistiški listi hočejo glas papežev užugati. „Papeštvo nas hoče v srednji vék nazaj vleči,“ vpije „Constitutionel“ in oplehvéta „Timeserica“ za njim gode. Pa ni res; temveč opomin papežev je napredek, ki pospešuje nasprotni vdarec zoper pogreznjenost, v ktero nas je hotel spraviti cesarjev skepticizem. Ta pogreznjenost je pedsredojevkost, s ktero nam imperialism (Napoleonov) žuga.“ . . .

S tem postavnim, prevdarjenim, moškim in učnim govorjenjem naj kdo primeri n. pr. spake in „fracerije“ v „Figarotu“, husitarskih „Humor. listeh“ in drugod zastran okrožnice, in spoznal bo, komu je tiskarstvo zapadlo!

Ne moremo pa si kaj, da bi ne pristavili tukaj še nekterih besed iz „Unità catt.“ o tej reči. — 22. pros. tako-le piše: „Učenost je tisti dar sv. Duha, ki nam daje z gotovostjo razločiti resnico od zmote, dobro od hudega. Učeni napihuež je naj zanikarnejši izmed vsih nevednežev: on ne vé družega, kakor dvomiti in tajiti. Z dvomi množi skrivnosti, in s tajenjem se v nič pogrezuje. Verni katoličan je naj modrejši izmed vsih. On ima nezmotljivega učenika v papežu. Verovati se mora; in kdor ne veruje, je praznovorec. Kdor ne veruje v Pija IX, veruje v Ernesta-Renan-a; kdor ne veruje v encikliko, veruje v spise „Opini-one-a“ in v čenče „Dirittove.“ . . . Mi verjamemo Piju IX . . . Pij IX govori kakor sv. Peter, ker navdihovan je od ravno tistega Duha. Ako bi v njem človek govoril, bi mar njegova beseda delala toliko šuma po svetu? Časnikarji, ki razodevajo toliko togoto zoper določbo papeževo, trinoške vlade, ki bi mu rade besedo udušile, narodi ki se zganejo na vsako govorjenje iz Vatikana, vsi čutijo, vsi spoznajo, da ne govori priprast človek, temuč da govori človek, ki ima dar učnosti in govori v imenu Božjem.“

Silo imenitno je pa tudi, kar „Unità“ obširno dokazuje, da ravno zdaj sovražniki katoliške Cerkve naj bolj jasno pričajo, kako potrebna je tudi časna oblast sv. Očeta. Ako bi Pij IX ne bil sam svoj gospodar, bi li bil mogel enci-

kliko med narode poslati? Na Laškem bi mu ne bil dopustil Vaka, na Francoskem Baroš ne; na Dunaju bi bil „Figaro“ rajši počil, mnoge „Presse“ bi bile jude in nejudi v njega šuš kale, v Pragi bi ga bili do smerti bodli husitovski seršeni, in kaj še le drugod? Celó ko bi bil v Carigrad pobegnil, bi „liberalni“ možje streljali za njim. Kako bi tedaj sv. Oče narodom po vsem svetu dan danes resnico oznanil, ko bi ne bil sam svoj gospodar? Vi ste podložnik, bi djala Baroš in Vaka, morate pokoren biti našim postavam; torej jezik za zobmi! „Križaj ga, sodnija! Križaj ga, očitno mnenje!“ bi se derl naj veči del dunajskega časnistva. V Neapelnu in Palermi so freimavrarji okrožnico očitno sezgali: kdo si je svest, da bi Piju samemu pri- zanesli, ko bi ga v rokah imeli?

„Zagreb. list“ piše, da berz za postnim pastirskim listom podá kardinal drugega, v katerem bo svojemu duhovnistvu oznanil papeževo okrožnico.

V Jazloviecu v Galiciji so bile 17. t. m. tri sestre judovske vere kersene, akoravno so jih bogati starši s prostijami in znanjem zadrževali. Naj starši ima 19 lét.

Mil. gosp. Plantier je 6. u. m. francoskemu ministru bogočastja pisal, da je prvi Napoleon zoper pravico in brez papeževega priterjenja bil dal tiste organske postave, na ktere se minister zdaj sklicuje, ko namreč encikliko zatlačuje. Dokazuje, da ravno zato, kar une postave Cerkve ne vežejo, tudi nanje zastavljena prepoved za zveste katolicane veljave nima. Poslednjič dokaže, da ravno v tej reči ne gre raz- ojevati nekatoliškem in nepodučenemu derzavnemu svetovavstvu, ampak škofom.

Čehom se veči del po volji godi . . . Po sreči se jim je izšlo, da je politehnika v Pragi postala narodna naprava, ter se bode veči del v češkem jeziku podučevalo. Bog daj tako napravo skoraj tudi nam Slovencem. (Slov.)

Sv. Oče, kakor piše dopisnik iz Rima v „Unità“, so bili te dni sprejeli odbornike iz „akademije neomadežanega spočetja“, in so o tej priliki govorili z veliko zadovoljnostjo ter razodevali svoje priserčno veselje zavoljo svetega in zveličavnega sadu, ki ga okrožnica rodi po vsem katoliškem svetu . . . Sej ravno to tudi čutijo levijatani in levijatančki, belijali in belijalciki po vsem svetu, od tod toliko bevsanja! — Knez in vikši škof bratislavski, kateri ima tudi nekaj avstrijske zemlje v svojem področji, je prvi v Avstrii razglasil okrožnico, zapisnik krivih nauk in spremiljavno pismo kardinala Antonela, vrvavnave zastran svetega leta si je za pozneje prihranil.

Méd in pelin.

Na Dunaju se že delj časa in veliko sem ter tje pomenkujajo, kako bi vseučiliše vrvavnali ali preuaredili, da bi bilo prav in dobro. Kaj pravite, ali bi ne bil naj bolj praktičen punkt tá, da bi zopet spovedni lističi veljavo zadobili? — Mar-ikteri poprej prav dobri mladenči bi potem spovedi ne pozabili; in ker bi spovedi ne pozabili, bi katolicani biti ne pozabili; in ker bi katolicani biti ne pozabili, bi zadovoljno živeli in umerli; zadovoljno živeti pa je naj veči sreča na zemlji, in zadovoljno umreti naj veči sreča za večnost; ergo — so spovedni listiki, ali da rečemo: spoved naj bolj praktičen punkt za vseučiliša. Drugi dokaz je tá-le: Spoved je ali Jezus postavil in zapovedal, ali pa je ni; če je ni Jezus postavil, je ni nikomur treba, tudi kmetu ne; če jo pa je: je vsakemu potrebna, tudi vseučilišniku in gospodu, in ne le gimnazijalcu, revežu in priprostemu človeku. Tretji dokaz: Brez spovedi se dá zvehati, ali pa se ne dá; če se ne dá brez spovedi zveličati, se tudi vseučilišnik in gospod brez nje ne bo zveličal, kakor kmet ne . . . Kaj se vam zdi, ali je misel o spovednih lističih — ali če je vam ljubši: o spovedi — vredna premisljka?

Pred delj časom je bil v Carigradu zapert kersansk Armenec. Imeniten duhoven arhimandrit je bil, poročniki skoraj vseh kersanskih deržav so si prizadevali rešiti ga; toda zastoj, ker sultan se ni dal pregovoriti, da bi ga izpustil. Jetnik pa nagovori patriarhalnega namestnika mil. gosp. Brunoni-a, naj se oberne do sv. Očeta, da bodo pri sultanu prosili. Brunoni piše, dobrotni Pij IX dá po kardinalu Antoneli-u velikemu veziru pisati s pristavkom, da bi bilo sv. Očetu posebno dopadljivo, ako bi sultan spolnil njih besedo za Armenca. Papežev sporočnik pisanje izroči velikemu veziru. Berž pa ko ga prebere, odgovori: to se bo kar precej spolnilo, in potegne za zvonec, dati služabniku povelje, da naj se Armenec reši. Sporočnik pristavi, da naj bi se vendar poprej od té prošnje sultanu povedalo; veliki vezir pa odgovori: tega čisto nič ni treba, moj gospod je vesel, ako more papežu postreči, zakaj on v njem spoštuje edinega vladarja, kateri se rovarskim prizadevanjem stanovitno ustavlja. (zl. II. v Publ.)

Ker imajo blezo dunajski encikliko-mordaksi še prekratke zobé in jim je že skomina, jim pridno pomagajo tudi nemško-grajski „liberalci“ zobé v okrožnico zasajati. Katoličanje v Gradcu zdihujejo torej po katoliško-politiškem časniku, kateri bi tudi v prid 200 milijonov katoličanov imel dobro besedo.

Socialist in bogotajic Prudón v Parizu je umerl, kakor je živel — „sine lux, sine crux!“ — Ta mož je iznajdel pregovor: „Lastina je tatvina!!!“ Kaj neki ne iznajdejo, kateri s poti in iz Cerkve zajdejo! Star je bil 54 let, in skusil je ravno zavoljo svoje brezbožnosti že v življenji parkrat po 3 leta, kaj so tmice.

Neki profesor v Torinu je dokazoval, kako opice vse zlagoma postanejo ljudje. Pa še ložej bi se dalo morebiti dokazati, da ljudje sčasoma postanejo opice, in sicer kadar poslušajo opičarja — nejevernika.

Protestanski pridigar Atger in spoved. Segur pripoveduje o 45letnem pastorji Atger-u, ki je bil že 20 let protestansk pridigar, poslednjič pa se je bil na smertni postelji pred malo leti v katoliško Cerkev vernil. Še protestant je pravil Seguru, kaj ga je nagnilo, da je jel katoliško spoved ljubiti. Nekaj lét poprej mu je bil v katoliškem kraju nekdo ukradel culo z denarom (do 700 frankov) in drugimi rečmi. Nehoté se mu je vsilovala misel: „V tem kraju stanuje večina katoličanov, ako je tat katoličan, se bo spovedal greha in jest morebiti zopet dobim svoje denarje“. Večkrat se je nasmejal ti misli, ali zopet ga je obhajala: kar neki lep večer — nekoliko tednov po veliki noči — dobi list od fajmoštra tistega okroga, kjer je bil okraden, s pristavkom: „Neki človek vam je ta denar dolžan in je bil meni izročén, da naj ga vam oddam.“ Drugi pot je bil zopet okraden za 430 frankov v okrajini, kjer so prebivali le sami protestantje. „Teh ne bo več“, pravi svoji ženi, „ker tam ni katoličanov“. „In teh penězov še danes nimam“, je bil njegov sklep. (Blahov.)

Darovi za sv. Očeta.

15. pros. Lucija Košir 35 kr.: „Sprosite mi, sv. Oče, pobožno življenje in srečno smert“. Z ravno tistim namenom: dekla v Loki 1 gld., hlapec 1 gld., druga dekla 40 kr., zopet druga 30 kr. — Meta sv. Očetu za pobožno življenje in srečno smert 1 gld. Druga z ravno tem namenom 50 kr., druga 1 gld. ravno tako. Še druga 50 kr. ravno tako. — 18. pros. Mica za odpušanje grehov in za srečno zadnjo uro 2 gld. sr. — Sv. Očetu v dar p. n. g. Fr. Kr. v stari Loki 3 tol., t. j., 6 gld. str. dn. — 20. pros. Iz Šentvida 1 tol., t. j., 2 gl. star. dn. — Z Brezovice 1 ces. cekin. „Matia, Auxilium christianorum: ora pro nobis!“ — 24. pros. Iz Cirkelj na Dolenskem 4 razne tol., t. j., okoli 7 gld. str. dn. s pristavkom: Da bi sv. Oče blagoslovili darovavca in deržino. — Ravno od ondod G. B. Š. 1 tol., t. j., 2 gld. str. dn. „Quare fremuerunt gentes.“ (2. Ps.) — Mati prosi blagoslova svojim otrokom, posebno svojemu zgubljenemu sinu; 5 gld. 20 kr. n. dn. — Nekaj učenk sv. Očetu, 1 gl. 90 kr. in jih prosijo za blagoslov. (Dalje nast.)

Smert modre deklice.

(V premislik deklicam za pust.)

Kdor Boga gorečo ljubi,
Služi vedno mu zvestó.
Blagor mu, ne bo na zgubi,
Njemu smert presladka bo.
To tolažbo jest zdaj skušam,
Smertno bolna ko ležim,
Ze veselje rajsko okusam,
Če na truplu tud' terpim.

Ljuba mati! ne žalujte,
Ne jokajte se čez mé;
Še le z mano se radujte,
Smert prijazna bliža se.
Blagor mi, da sem služila
Vse življenje le Bogú;
De devištvu ohranila,
Ga dar'vala Jezusu!

Ze sem Jezusa prejela
Zdaj še za popotnico,
Hvalno pesem mu bom pela.
Ko v nebó me peljal bo.
Sveto olje mi podelil
Skerbni moj je spovednik.
S sladkim upom me zveselil:
„Jezus ti bo mil sodnik.“

Bog poverni, mati mila,
Vam nauke, trude vse!
Bom za vas Bogú prosila,
De za mano pridete.
V moje serce ste vcepili
Vi pobožnega duha,
Za me vedno ste molili,
Naj Bogú bi zvesta bla!

O kakó sem zdaj vesela,
De me svet zapeljal ni!
De sem pametno živela,
Vedno le v nedolžnosti.
Blago moje zataj'vanje,
Sladka mi pokora vsa!
Srečno si mi vse boj'vanje
Zoper hudega duha!

Blage mi molitve moje
In pobožne bratovš'ne,
Ko sem jih življenje svoje
Skerbno opravljala vse!
V spovdih sem se očis'vala,
Jezusa prejemala,
V dobrem se poterdovala,
Srečno greh premagala.

O vé tovaršice moje!
Zdaj le poslušajte me:
Glejte, de dušice svoje
Vse nedolžne ohranite:
Pač se bote veselile,
K' smertna ura bila bo;
Bote tud' Boga hvalile,
Da je varval vas zvestó.

Nič ne bote se kesale,
De vas tud' svet čislat ni;
Bote le device zale
Čakale v nedolžnosti
Jezusa, ko vas popelje
V nemaljivo svatovš'no.
Kjer v plačilo bo veselje,
Ki ga konc nikdar ne bo.

Z Bogom, mati mi preljuba!
Z Bogom, tovaršice vse!
De umiram, mi ni zguba,
Če sem tudi mlada še;
Ženin Jezus se mi bliža,
Ze pri men' Marija je,
Kmal' bom rešena že s križa,
Angel varh moj vabi me.

Jezus, Ženin ti nebeški!
Svojo dušo ti zročim;
Oh, Odrešenik človeški!
V tebi mirno zdaj zaspim.
O Marija, mati mila!
Angel moj, že vidim vaj,
Zdaj, zdaj bota me spremila
Gor' k Očetu v sveti raj.

Burja.

Duhovske spremembe.

V goriški nadškofli. G. Mart. Milost, sed. duh. pom. v Devinu, gre ravno tako v Solkan; na njegovo mesto pride g. Jan. Rejc iz sv. Ferjana; gosp. Jože Gabričević, duh. pom. pervanski, gre v višji bogosl. vstav na Dunaj; gosp. Fr. Züngerle, kapl. in konvent. ekonom pri nunah sv. Ursule, gre za kapl. (beneficiata) k francosk. knežinji Bacciochi v Vila vicentino; g. Kar. Fabiani, dozdam v pokoju, gre v Kobiljo glavo za vikarja. — Umerli so čč. gg.: Jan. Sovič, duh. v pokoju v Gorici; Bern. Comelli, vikar na Morožinskem otoku; Mat. Hladnik, učitelj na realki, v pok. R. I. P.

V ljubljanski škofli. Dobrepoljska fara je podeljena gosp. Val. Sežunu, fajm. v št. Mihelu pri Novomestu, in št. mihelska fara je torej 25. u. m. razpisana.